

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12
 Naročnina četrletno 15 Din,
 za pol leta 30 Din,
 za vse leto 60 Din.
 Posamezne številke 1.50 Din.
 Za inozemstvo celoletna naročnina 90 Din

Ljubljana, 19. aprila 1935.

Upravništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.
 Poštočekovni račun
 Ljubljana št. 16.176
 Rokopisov ne vračamo.
 Oglasi po tarifu.
 Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

Spomin trpljenja in vstajenja

In učenci so storili, kar jim je Jezus ukazal in pripravili so velikonočno jagnje. Ko se je zvečerilo, šel je s svojimi dvanajstimi učenci k mizi. In ko so jedli, je rekel: »Resnično vam pravim, da eden izmed vas me bo izdal.« In silno žalostni so začeli sleherni govoriti: »Gospod! ali sem jaz?« On pa je odgovoril in rekel: »Kateri pomaka z menoj roko v skledo, ta me bo izdal. Sin človekov sicer gre, kakor je pisano o njem; toda gorje tistemu človeku, po katerem bo Sin človek izdan! Bolje bi mu bilo, da bi ne bil rojen tisti človek.« Juda pa, ki ga je izdal, je odgovoril rekoč: »Učenik, ali sem jaz?« Reče mu: »Ti si rekel.«

Tedaj pride k svojim učencem in jim reče: »Spite zdaj in počivajte! Glejte, približala se je ura in Sin človekov bo izdan grešnikom v roke. Vstanite, pojdimo! Glejte! Približal se je, ki me bo izdal!« In še je govoril in glej! Juda, eden izmed dvanajsterih, je prišel in z njim velika množica z meči in kolmi, ki so jo poslali veliki duhovni in starešine ljudstva. Njegov izdajavec pa jim je dal znamenje rekoč: »Tistega, ki ga bom poljubil, tisti je, njega primite.« In brž je stopil k Jezusu in je rekel: »Zdrav bodi, Učenik!« in ga je poljubil. In Jezus mu je rekel: »Priatelj! čemu si prišel?« Tedaj so pristopili in so roke položili na Jezusa in ga prijeli...

In peljali so zvezanega in izdali Ponciju Pilatu, poglavarju dežele. Tedaj, ko je Juda, ki ga je izdal, videl, da je obsojen, se je skesal, in je nazaj nesel trideset srebrnikov velikim duhovnom in starešinam rekoč: »Grešil sem, ker sem izdal nedolžno kri.« Oni so pa rekli: »Kaj nam moreš, ti glej.« In vrgl je od sebe srebrnike v tempeljnu in se je vrnil in se obesil z vrvjo.

(Evangelij sv. Matevža v 26. in 27. poglavju.)

Zvečer sobote pa, ko se zasveti prvi dan tedna, prišla je Marija Magdalena in ona Marija gledat

grob. In glej! veliki potres je vstal. Zakaj angel Gospodov je prišel z nebes in je pristopil ter kamen odvalil in nanj sedel. Njegovo obličje je bilo kakor blisk in njegovo oblačilo kakor sneg. Od strahu pred njim so strepetali varuhi in so bili kakor mrtvi. Angel je pa spregovoril in rekel ženam: »Nikar se ne bojte! Zakaj vem da iščete Jezusa, ki je bil križan. Ni ga tukaj, vstal je, kakor je rekel...« (Evangelij Sv. Matevža 28, 1-7.)

S poljubom je izdal Juda Iškarijot Jezusa. Z meči in koli so šli nanj in ga križali. Obesil se je Juda Iškarijot. Jezus je vstal iz groba, varuhi groba so stepetali.

Ljotičevo „gibanje“

Fiat iustitia, pereat mundus.

Te dni je imel g. Ljotič, od spodaj navzgor postavljeni vodja jugoslovenskega gibanja »Zbor« in nosilec drž. liste turnejo, oziroma sadjerejski tečaj za setev semena njegovega nauka. Oglasil se je tudi pri nas, na Jesenicah in je imel shod, ki se ga je udeležilo zelo veliko ljudi. Po končanem govoru g. Ljotiča je njegov okrajni kandidat inž. Čop shod zaključil in s to potezo spretno izpodnesel g. Ljotiču vsako verjetnost, da dobi kako od njega na shodu zasejano seme kal. G. Ljotič se je sicer skliceval pred delavstvom, ki je zahtevalo besede, na to, da lahko delavstvo obdrži svoj nadaljni razgovor in shod, toda ker je zastopnik oblasti vzel na znanje, da je inž. Čop shod zaključil, bi smelo imeti delavstvo nadaljni razgovor samo ob kršitvi društvenega zakona. G. Ljotič se je tedaj skrnil za društveni zakon. Kar se tiče svoje stanovske pripadnosti, je pa na vprašanje književ-

»Svet rodila bol sta in ljubezen« je zapisal pesnik Lenau v odi »Planinam«. Tisto je šlo v višje življenje, kar je premagalo bolečino in ki je je premagalo z ljubeznijo. Ljubezen omogoča, da pod težo bolečin človek ne omahne, ljubezen in požrtvovalnost.

Evangelij o trpljenju in poveljanju Gospoda, naj premislijo vsi pravi Slovenci, ki omahujejo in padajo pod križem, ko postajajo malodušni. To naj bo slovensko velikonočno razodetje.

»Slovenija« hoče postati glasnik vseh stremljenj, težečih po duhovni svobodi in pravi demokraciji, po zbiranju in zenotenju naših sil v borbi za trajne pogoje našega obstoja kot narod. Kdor je z nami enih misli, ga prosimo, da se spomni svojih dolžnosti do lista.

nika Čuferja razgrnil osupno novico, da je po stanovski pripadnosti kmet. Ker je kmetstva pri nas res okrog 80% vsega prebivalstva, je postalo jasno, da je g. Ljotič zato za stanovsko ureditev države, ker bo — če bo stanovska ureditev sprejela demokratični princip razdelitve mandatov. — g. Ljotič v vsakem primeru voditelj države, saj bo kot kmet prišel v stanovsko zbornico. Z druge strani kajpada po tem pojasnilu ni več nobenega dvoma, kako si bodo stanovščinarji, če uspejo, razdelili stanove za tiste, ki se bodo potegovali za stanovske mandate. Izbrali si bodo svoj »stan« po merilu verjetnosti pridobitve mandata.

»Dragi tovariši«, ki so bili na shodu, zaradi zaključka shoda nikakor niso mogli dobiti besede, ki bi pojasnila, da je od g. Ljotiča zasejano seme povsem neplodno, tako da se ne izplača saditi; zato se tukaj oglašam tembolj, ker vem, da prijatelj g. Ljotiča »Slovenijo« tudi njemu pošilja. Na

Janez Kocmur:

Nekaj spominov

(Nadaljevanje.)

Dasi so bile volitve tajne, je bilo mnogo načinov, ki so omogočali strankam nadziranje glasovanja. Vsi volilci, zabeleženi v volilskem imeniku, so se delili v tri glavne skupine: v zanesljive, nezanesljive in nasprotne. »Zmago« so odločali nezanesljivi, na katere se je vrgla vojska agitatorjev po natančno določenem načrtu. »Volili« so tudi mrtvi, bolniki in sploh taki, ki dejansko niso glasovali. Volilce so privlekli agitatorji najprej v tako imenovani volilni lokal, ki je bil navadno gostilna ali vsaj v njeni bližini. Tu so izpolnili njegovo glasovnico ali mu pa vročili drugo s kandidatom svoje stranke, na kar ga je odtiral agitator do volilne komisije. Če se je zdel volilec količkaj nezanesljiv, mu je vročil agitator glasovnico šele zadnji hip in pazil, da jo je tudi oddal. Zgodilo se je namreč že, da je volilec potegnil iz žepa in oddal drugo. Zato je nagrada za oddani glas sledila navadno šele po vrnitvi v volilni lokal in potrditvi agitatorja, da je volilec res glasoval za kandidata stranke. Običajna nagrada sta bila golaž in alkohol, pa tudi denar. Na volišče in nazaj je šlo z izvoščkom, da se je čutil volilec bolj počaščenega. Volilni tovor so tvorili večinoma kmetje, delavci in siromašnejši obrtniki. Dan po volitvah je bilo lahko spoznati volilne lokale po mestnih pometačih, ki so imeli okoli njih dovolj opravka.

Ob volilnih dnevih ni bil prost ne en izvošček; vse je bila najela in plačala Narodno-napredna stranka. Mobilizirana so bila tudi vsa zasebna vozila: kočije, komfortabli, zapravljeniki in celo lojterniki. Gnusen je bil pogled na večkrat že pred glasovanjem opijanene volilce, ki so jih vlačili agitatorji na volišče ko mesar teleta v klavnico. Hripavo kričanje: »Živijo doktor Zlindra!« ali »Ži-

vijo dr. Pogoreto!« je razodevalo, kateremu kandidatu velja pošiljka. Narodno-napredna stranka je dala vsakemu protikandidatu svoje posebno ime; tako je postal n. pr. Susteršič Zlindra, dr. Gregorič Vinko pa Pogoreto. Brez vzklikanja in psovki bi volitve sploh ne bile volitve.

V dobi po iztrganju Ljubljane iz rok Nemcev, po l. 1883., ko je šlo pri občinskih volitvah v glavnem zoper Nemce, so opravljali agitacijo po večini obrtniki; tu pa tam tudi zasebni nameščenci, predvsem odvetniški pisarji, in manjši posestniki. Četudi je šlo za narodno stvar, se gospoda sama ni spuščala v ta posel, imajoč ga za neuglednega in poniževalnega; veljaki so se navduševali le pri stalnih omizjih v »posebnih sobah«, prepuščajoč tekanje od volilca do volilca »psom volilnih priganjačem«. Odvetnik dr. Valentin Zarnik, prvak Narodno-napredne stranke, taborski govornik in občinski svetnik ljubljanski, je nazival strankine agitatorje »Wahlhund«, volilne pse, ki gonijo volilce na volišče kakor psi divjačino pod lovčev strel. (Glej Ivan Hribar: »Moji spomini«, I. zv., poglavje o dr. Zarniku.) Prve čase je veljala taka agitacija za častno; zato je delal vsak z navdušenjem in brezplačno. Le zvečer, po zmagi, je sledil likof, ki so dali zanj prvaki stranke. Do l. 1911., ko se je volilo v občinski svet ljubljanski še po starem volilnem redu, agitacija ni bila pretežavna radi malega števila volilcev in ker je stranka — na upravi občine — imela ves aparat v svojih rokah. L. 1909. n. pr. je bilo v I. razredu 800. v II. 1501, v III. pa 2749 volilcev. Vmes so tudi mladletni, pravne osebe in ženske, za katere so smeli voliti le moški s pooblastili. Glavni posel »volilnih psov« je bil lov za temi pooblastili. Delavci in sploh vsi, ki niso plačevali nobenega neposrednega davka, niso imeli volilne pravice. Šele po zavzetju deželne zbornice po Slovenski ljudski stranki je bila volilna pravica v občinski svet ljubljanski razširjena na vse polnoletne državljane obojega spola.

Kurialni način je ostal stari z razliko, da so smeli volilci prvega in drugega razreda glasovati še enkrat v tretjem splošnem razredu. Volitve dne 23. aprila 1911 so dale: naprednjakom 23, Slovenski ljudski stranki 14, Nemcem 7 in socialnim demokratom 1 mandat. Razdelitev mandatov se je izvršila po proporcij. Pri teh volitvah so posegle prvokrat v agitacijo tudi ženske. Dame so vlačile na volišče svoje kuharice in služkinje, šivilje in modistinje; celo mnoga tovarniška delavka je sedela ta dan prvokrat v svojem življenju v kočiji poleg imenitne gospé. Marsikatera stara reva je volila zoper svojo korist v upu na dobro službo za svojega moža, brata ali sina. Pred ženskim voliščem na dekliškem liceju, kjer sem bil pri eni ondotnih komisij kot zaupnik svoje stranke, je prišlo večkrat do viharnih demonstracij, zlasti ob prihodu učiteljic-uršulink, da je moralo nastopiti orožništvo.

Težje stališče kakor pri občinskih, so imele stranke od l. 1907. pri državnozbornih, po l. 1908. pa tudi pri deželnozbornih volitvah, ker je radi posplošenja volilne pravice naraslo število volilcev nad 10 tisoč. Za tako množico niso več zadoštovali prostovoljni »volilni psi«. Mnogim starim agitatorjem je postalo poniževalno, agitirati pri »umazanih« delavcih, »ki ne plačajo nobenega davka«; tudi so se koristili teh znatno razlikovale od njihovih, pa jim je bila zato tudi beseda drugačna. Pojavili so se agitatorji po poklicu. Največji kontingent sta jih dala krakovsko in trnovsko predmestje. Bili so to po večini postopači in sploh delomržeži, živeči zgolj od volilne agitacije. Poznali so pa tudi druge vire, kjer se je dalo kaj iztisniti; nadlegovali so veljake in pritiskali na kljuke tod in ondod. Bili so prava nadloga celo v bolniški blagajni. Ob volitvah vsi v novih oblekah, da ni trpel ugled kandidata in njegove stranke.

(Dalje prih.)

ta način bo tudi on izvedel, kako sem mu mislil na shodu podreti zmote njegovih nauk.

Prvi napor je obrnil g. Ljotić v to, da preboli očitek fašizma. V razliki s fašizmom in hitlerizmom, ki da sta poganska in obožujeta državo ali raso, se bori on le za »Pravico«. Drugi ljudski ljudje se namreč očitno ne borijo za ljudsko pravico (kar pišem z malo začetnico, ker z veliko ljudstvo najbrž ne ve, kaj napraviti). Toda Ljotićeva prva zmota tiči že v tem, da dela celo med fašizmom in nacionalizmom razliko, načelno razliko, namesto da bi se zavedal, da je razlika samo teritorialna ali narodno psihološka. Zato trdim, da je med fašizmom, hitlerizmom in ljotićizmom samo ta razlika, da se Ljotić ne piše Ljotler ali Ljotilini ali Ljotemberg ali Ljotbes ali Ljotsudski, temveč Ljotić. Od kod je on iztaknil »poganstvo« fašizma, ki se je — edini italijanski režim — pomiril z Vatikanom, ali hitlerizma, ki ustanavlja celo »nemške kristjane«, je uganka, ki jo je ostal dolžan vsem, ki so ga radovedni poslušali.

Ostala je zato »Pravica«, to pa je tista odmišljena »Pravica«, radi katere so Latinci napravili pregovor, ki sem ga postavil za motto, toda ne tega članka, temveč Ljotićevega nauka, tista »Pravica«, ki ustvarja v ljudstvu občutek pogibeli.

Nadaljna posebnost Ljotićeve agitacije je v duhovnosti, da on ne prihaja po glasove, temveč po »borce«. To duhovnost utemeljuje z znanim pojmovom, kako sta se stajala v nič ona »dva milijona glasov bivše JNS«. Rad verujem g. Ljotiću, da na take glasove, kakršne si je prištevala bivša JNS, ne more ničesar nasloniti, toda g. Ljotić je pozabil, da tudi bivša JNS v resnici ni imela teh dvoje milijonov glasov, temveč je samo trdila, da jih ima, pa ji tega nihče ni verjel, z izjemo g. Ljotića. Tako se kaže, da Ljotićeva nenaklonjenost proti iskani glasovi ni posebno pristna, kakor ni pristna njegova druga duhovnost, da »jugoslovenski narodni pokret Zbor« ni stranka, ker nima v napisu tega izraza!

Iz njegovih nadaljnjih izvajanj smo si sicer pridobili vtisk, da njegovo mišljenje najbrž ni nepošteno, toda tudi dokončno prepričanje, da je neložično, pavšalno, površno, nesmiselno. Predvsem je skušal g. Ljotić dopovedati poslušalcem, da je njegov cilj začasen. Toda že njegov bistri — in kar se tiče govorniške spretnosti gotovo edinstveni — okrajni kandidat inž. Čop je trdil v Mojstrani, da bodo stanovsko ureditev države rešili znali šele otroci naših otrok, kajti mi — t. j. inž. Čop in njegovi nevidni pripadniki — da tega vprašanja še ne znamo rešiti. Tudi g. Ljotić je potrdil, da so podrobnosti stanovske ureditve i njemu neznane, kar predstavlja stoddostno priznanje, da »tovariši« agitirajo za stvar, ki ji niti sami ne znajo dati prebavljivega lica. Zato ni čuda, da je okrajni kandidat nasprotnega mnenja o isti stvari, kakor nosilec liste, na katero se je okrajni kandidat vezal: program, ki naj se izvrši šele po potomcih našega pokolenja, ne more biti začasen, temveč naravnost za dolgo dobo preračunan, brez ozira na to, da program, ki ga agitator ne zna razložiti, niti program ni.

Pri razlagi, ki jo je izsilil medklic, o tem, kako se bodo delili stanovski mandati, je g. nosilec zašel v precejšnjo zadrego, ravno, ker je moral naenkrat povedati le »svoje zasebno mnenje« o tem predmetu; »tovariši« namreč še niso vzeli v roke nobene konkretne ureditve države po stanovskem načelu. Prišlo je sicer do približnega pojasnila, kako bode v stanovski skupščini zastopan »Savez gostilničarjev«, ni pa prišlo do prav nikakega pojasnila, kako bode zastopan tamkaj tisti »stan«, ki je v resnici vsakemu človeku že pri rojstvu podan: »stan«, ki bi ga predstavljal nekakšen »Savez brezposelnih«. Ko se človek rodi, namreč ponavadi nima nikakega poklica, tako da velja Ljotićevo mnenje o »prirodnosti stanovske ureditve« samo za »stan brezposelnih«; ta stan obstaja v resnici že po prirodi.

In s takimi praznotami si upajo ljudje postavljati kandidatne liste!

Zbor delegatov bojovniških skupin

Ob velikanski udeležbi in še večjem zanimanju se je vršil preteklo nedeljo 14. t. m. občni zbor Združenja borcev, ki ga je sklical banovinski nadzorni odbor potem, ko bivši Osrednji odbor vključil zahtevi skoraj dveh tretjin organizacij in vključil osnovani pismeni zahtevi nadzornega odbora tega ni storil. Ko so člani Osrednjega izvršilnega odbora (O. I. O.), vsi namreč, ki so hoteli bojovnike vpreči v volilno borbo, uvideli, da ni več rešitve, so z daljšo izjavo v »Prelomu« odložili svoje funkcije v O. I. O. Ostali člani O. I. O. pa so imeli sejo v soboto zvečer in v tej seji odobrili sklicanje delegatskega zbora in sprejeli še nekaj drugih ukrepov, da je dobilo zborovanje tudi po formalni strani popolno zakonitost.

Predsednik nadzornega odbora prof. Ratej je po uvodnih formalnostih podal izčrpno poročilo o vzrokih, ki so vodili nadzorni odbor do sklicanja

delegatskega zbora. Omenjal je odprto pismo tov. Vidmarja vsem skupinam in potrdil pravilnost navedb in opazovanj, ki jih je Vidmar v tem pismu sporočil skupinam. Obsojal je nestvarni odgovor večine O. I. O., grde osebne napade, neresnice in podtikanja, ter opisal diktaturo Fabijančičeve skupine v O. I. O. Poročilo je bilo odobreno z velikanskim navdušenjem, nakar je ob neprestanem pritjevanju in odobravanju tov. Vidmar poročal zelo izčrpno o razmerah in zlasti pojasnil ozadje neresničnih trditvev v zadnji okrožnici Fabijančičeve skupine. Ta pojasnila so pokazala, kako daleč in kako nizko je šlo razdiralno delo in nedoslednost nekaterih, ki so se polastili vodstva »Boja«.

Radi pomanjkanja prostora ne moremo podrobneje navajati teh pojasnil in prav zanimivih slik, ki jih je g. Vidmar podal v svojem enournem govoru. Viharno odobravanje je potrdilo pravilnost

njegovega postopanja in obsodilo škodljivo delo Fabijančičeve in Kustrove skupine. — Tudi debata, ki je sledila nato, je pokazala popolno enodušnost členstva in je bila zato tudi razmeroma kratka, ker je bila baš z ozirom na enotnost nazarjanj nepotrebna.

Sledile so volitve in je bilo v resnici novo vodstvo izvoljeno soglasno. Kajti na drugi listi ni bilo nobene razlike v vodilnih funkcijah, ampak je bila zelena le sprememba na treh odborniških mestih. Toda velika večina je hotela pokazati tudi pri volitvah enotnost, pa je sprejela listo, ki jo je predlagal odbor delegatov. Volitve so se vršile na željo g. Vidmarja tajno po listkih, da se tako čisto svobodno pokaže volja členstva. Od vseh oddanih glasov so bili le trije neveljavni, kar dokazuje naravnost presenetljivo enotnost. Novi odbor ima g. Staneta Vidmarja kot predsednika, g. prof. Rateja iz Trbovelj kot prvega in dr. Jos. Hacina iz Ljubljane kot drugega podpredsednika, g. Wagnerja kot prvega in g. Romana Goloba kot drugega tajnika, g. Šmida in Osano kot blagajnike, g. Gombosa kot arhivarja in g. Florjančiča kot gospodarja. V odboru so pa skoraj vsi najvidnejši predstavniki bojovništva z dežele. Po volitvah je novi predsednik g. Vidmar v daljšem programatičnem govoru razvil nekaj misli in načrtov dela, ki jih omenjamo za danes le čisto na kratko.

Da se zagotovi v bodoče čisto demokratična ureditev organizacije, šteje za potrebno, da se pravi korenito predelajo v sporazumu in s sodelovanjem vseh skupin. Sedanja pravila, da so pokazala nedemokratično in duhu bojovništva neodgovarjajočo osnovo. — Glede programa misli, da ga je treba dokončno izpopolniti in določiti, da ne bo več ugibanj in nejasnosti in da bo vsak bojovnik na čistem glede hotenja in namenov organizacije. Hoče, da se izdela program, ki bo v resnici program slovenskega naroda, ki bo zrcalo vsega našega narodnega hotenja, naše usmerjenosti in našega gledanja na vsa pomembna sodobna vprašanja. V programu da mora biti jasno poudarjeno tudi, kakšno vlogo moramo, moremo in hočemo igrati Slovenci v državi. Zlasti ima za potrebno, da nehajo podtikanja, sumničenja in slepomišenja, pa tudi da nehajo kravje kupčije s koristmi našega naroda. Hoče, da povedo bojovniki v programu jasno svoje nazore glede ureditve organizacije našega javnega življenja in javne uprave, glede rešitve težkih gospodarskih, socialnih in kulturnih vprašanj, skratka izdelati se mora program tako korenito, da bo mogoče usmeriti vse udeleževanje Slovencev kot takih enotno, brez ozira na manjvažne razlike v domačih vprašanjih. Da bo to mogoče, poziva k sodelovanju zlasti slovensko inteligenco, naše znanstvenike, kulturne in javne delavce, da oprti na pomoč izkušenih praktikov izdelajo ta program, katerega osnova je pravica, resnica in poštenje. Bojevniška organizacija je odstranila glavne ovire za takšno sodelovanje, pa je prepričana, da naši izobraženci ne bodo stali več ob strani.

Nadalje je razvijal načrt organizacije dela v združenju. Omenjamo poživljenje prosvetnega dela,

Dr. Štepihar Ivo:

Pogovor z g. Prekorškom

(Dalje.)

V zameno za tisto, kar bi bilo treba takoj odpraviti, pa ne bo škodovalo postaviti — samo za primer — neodvisno, iz izžrebanih strokovnjakov sestavljeno državno sodišče za zaščito političnih ustavnih pravic ljudstva. Recimo, da bi to sodišče sestajalo iz treh senatov po sedem juristov, ki bi se izreševali vsaka tri leta izmed 42 najbolje kvalificiranih sodnikov, in recimo, da bi imelo to sodišče sledeče pristojnosti:

a) biti volilni odbor ob volitvah narodnih poslancev,

b) biti verifikacijska oblast o veljavnosti izvolitve posameznih poslancev,

c) biti sodišče za oceno, ali drži poslanec svoje obljube pri volitvah in ali je zvest takrat pridiganemu programu, s pravico obsoditi poslanca na izgubo mandata,

č) biti ocenjevalec vseh od zakonodajnih ustanov izglasovanih zakonov in vseh od vrhovne uprave izdanih odredb glede njih ustavnosti s tem, da je veljavnost teh predpisov odvisna od ugodne ocene sodišča,

d) soditi o deliktih ministrske odgovornosti, vsekakor na predlog vsakogar,

in jaz mislim, da bi se čut odgovornosti za poseganje v politiko nenadno tako poostril, da bi postalo ozračje čez noč bolj ljudsko in prijazno. Kajti, gospod kandidat, le-ti sodniki bi bili neodstavljivi in nedotakljivi v dobi svoje triletno službe, njih kvalifikacija bi pa poroščevala za absolutno objektivnost in za odmaknjenost od političnih vplivov.

Pri obstajanju kake take ustanove bi bile pogoste izjave umih umih umih umih umih o popolni zakonitosti njegove vlade povsem nepotrebne, kar bi bilo tembolj koristno, ker njegovim izjavam ni nihče verjel, čeprav tega tudi nihče ni povedati smel.

Spričo zakonodajnega dela skupščine, katere vredni člen ste bili bi seveda imela zgoraj mišljena ustanova takoj zelo veliko opravkov. Vzemite samo za časa bivše skupščine nastali in negovani tip »prostega preudarka«.

Resnejši in globokeje misleči ljudje med nami so utihnili. Otopeli so in stoje ob zidu. Brez žrtev ni boljšega življenja, brez trpljenja ni odrešenja. Kdor odpre oči in jasno in brez strahu pogleda v življenje občestva, v katero spada sam, se bo zavedel in se mu bo zbudila vest in zavest dolžnosti — če ni moralno pokvarjen in ni koristolovec, ne smrdljiva cunj, ki jo vlačijo veter po cestnem blatu; ne bo imel gobeždal za preroke in ne žlobudranja puhloglavcev za razodetje.

Težnja zakonitosti se bo namreč morala uresničiti z odpravo prostega preudarka. Odprava te ustanove bo imela jako zdrav nasledek: odpravila bo tudi v dobi ovladja razpuščene skupščine tako zelo bogato razraščeni sestav — ovaduštva. Zadnji »Pohod« prinaša na zadnji strani nesramen ovaduški, sevda anonimen dopis z Blejske Dobrave, ki kaže s prstom na učitelja-legionarja (!), ker se ni uklonil diktatu lokalnih nacionalistov pri neki prireditvi, in kliče šolsko oblast nadenj. Vidite, ko ne bo več prostega preudarka, bo morala stopnja, ki naj se bavi s tako ovadbo, ovadencu prijaviti ovaditelja, in že samo ta dolžnost bo vsakterega »nacionalista« ohladila, da si bo premislil, preden stori slično bratomorno delo. Kajti o nacionalistih mi je doslej znano samo to, da pred sodiščem vse utajijo, najsi so prej obetali, da so pripravljene kleveto desetkrat ponoviti, »če treba«. V bodoči skupščini bo treba poskrbeti kar naravnost za predpis, da je uvedba postopanja na anonimne ovadbe sama kazniva, za podpisane ovadbe pa naj bi ovaditelji založili kavejjo za vso škodo, ki utegne nastati ovadencem, kadar se izkaže neumest-

nost ovadbe. V gornjem primeru (z Blejske Dobrave) imam zelo točen občutek, da bi se pri dopisniku ne dalo dobiti mnogo za pokritje škode, ki bi jo njegov dopis lahko napravil.

Naročajte in širite
naš tednik!

Finančna politika bivše skupščine, g. Prekoršek, je od sedanje vlade doživela porazno kritiko. Kritiko, ki je ugotovila, da je davčni sestav postal — nevzdržen in da ruši ravnotežje ljudskega premoženja. Pri zadnjem kamnu tega sestava ste vsi poslanci iz Slovenije strumno sodelovali: niti eden se ni oglasil zoper novelo k zakonu o neposrednih davkih, niti eden!

Spominjajte se našega
tiskovnega sklada!

V bodoči skupščini bo treba misliti na to, da se uzakoni i zakon o eksistenčnem minimumu, bo treba pa tudi misliti na to, da se tisti, ki imajo dohodke do višine eksistenčnega minimuma, oprostijo tudi

gospodarske organizacije, organizacije boja proti izkoriščanju z domače in tuje strani. Omenja v nadaljnjem govoru zadevo »Preloma« in načrte glede rešitve vprašanja bojevnika glasila in druga važna vprašanja.

Nazadnje opozarja na veliko važnost organiziranja naroda, ker so časi tako težki in nevarni, da moramo biti vedno pripravljeni, da vržemo vse svoje sile v boj za svojo svobodo. Ko je govoril o vesteh, ki so zadnje dni krožile, da se namreč zopet šušlja o razpustu »Boja«, poudarja, da bojevnikov takšne vesti ne vznemirjajo, ker se zavedajo, da vršijo svojo veliko, zgodovinsko poslanstvo v korist naroda in države. Vsakdo, ki bi hotel to delo ovirati, bi le dokazal, da so mu koristi ljudstva manj važni kot druge osebne ali strankarske koristi. Kajti razpust ne bi škodoval organizaciji, pač pa bi utrpela velikansko škodo državna misel. Poudarja, da so bojevniki dokazali, da so čisto nesebično, pošteno v službi svojega naroda in s tem cele države, kajti kar se stori pozitivnega za našo ožjo domovino, je obenem storjeno v korist celote, ker vse pozitivne vrednote enega dela pomagajo pri ustvarjanju novih vrednot za skupnost. Pravi, da je slep in gluhi, kdor tega ne razume in poudarja, da je zato tudi misel razpusta neumna. Z vsem poudarkom pove, da bojevnikov sploh ni mogoče razpustiti, ker ni mogoče razpustiti slovenskega naroda, ki je zbran v bojevniki organizaciji.

Izjavlja, da bo šel »Boj« ravno svojo pot, brez

ozira na grmenje z leve in desne in zagotavlja delegate, da novi O. I. O. ne bo storil nobene važne odločitve brez predhodnega odobrenja skupin. Obravnava še vprašanje odgovornosti in poudarja, da ne beži pred njo, da je vedno pripravljen odgovarjati za vsako svoje dejanje. Prepričan je, da mu skupine ne bodo nikdar odrekale odobritve, če bo dobra, poštena in koristna stvar, ki jo bo zastopal. Zahvaljuje se za zaupanje in pravi: zvestoba za zvestobo, zaupanje za zaupanje. Želi iz vsega srca, da se vzajemne vezi med bojevniki utrdijo tako, da jih tudi peklenska vrata ne razbijejo; da zraste med bojevniki iskreno tovarštvo in globoko medsebojno zaupanje, ki je osnova uspehov vsakega gibanja. S to željo je zaključil svoj programatični govor ob prekipevačem navdušenju delegatov.

Pri slučajnostih je bilo storjenih več sklepov, dalje je zbor delegatov izključil vse podpisnike znane okrožnice in člene tistega »glavnega volilnega odbora«, ki so v njem gg.: Kuster, Fabijančič, Šturm, Lorger, Knez, Matičič, Šifrer, Pavlin, Outrata, Prezelj.

Glede volitev je bil zopet sprejet sklep, da ostane »Boj« izven volilne borbe in pušča svojim članom svobodo glede opredelitve. Le funkcionarji, ki kandidirajo na katerikoli ilsti, morajo odložiti svoje funkcije v »Boju«.

Sijajno zborovanje je bilo zaključeno ob velikem navdušenju in odločnosti za nadaljnje borbene delo.

Dr. Ivo Štampihar.

Slovenski narodno-politični program v preteklosti

(Konec.)

V 3. številu »Sodobnosti« je izšel konec 3. poglavja (III. odstavek) Lončarjevega spisa »Dr. Janko Serneck«, ki ga ponatiskujemo. Uredništvo.

Program iz 1848. leta je obsegal bistveni točki, ki sta — poglobljeni in razširjeni — veljavni in potrebni, dokler se ne uresničita: 1. združenje vseh slovenskih dežel (Slovenija) in 2. državna zveza z drugimi južnimi Slovani na osnovi popolne enakopravnosti (Jugoslavija), ki naj Slovincem omogočuje in zavaruje svobodno narodno izživljanje v gospodarstvu, omiki in politiki.

Ali pa smo Slovenci sploh narod?

Imamo svoje strnjeno ozemlje, na katerem prebivamo od davnine; svojo, po virih izpričano zgodovino od početka srednjega veka, kjer nismo bili samo pasivno nakovalo, ampak tudi aktivno kladivo (boj za državno neodvisnost, kmečki upori, reformacija, narodni prerod, 1848. leto, prizadevanja za jezikovno, politično in socialno enakopravnost); svoj izoblikovalni jezik, ki je zmogel za rabo v cerkvi in šoli, v uradih in javnem življenju; za znanstveno-umetniško ustvarjanje in za obrtno-trgovsko izražanje; svoje izrazite narodne pesebnosti (nošo in navade, tako imenovano narodno blago: pravljice in pripovedke, pesmi in pregovore, uganke in vraže), ki označujejo naše mišljenje, čutenje in hotenje, naš narodni značaj; svojo razvito umetno književnost, ki je dosegla v nekaterih vrhovih evropsko višino; svojo napredujočo znanost (šolstvo) in umetnost, ki po kako-

vseh posrednih dajatev, zlasti konzumnih davkov. Vsa obdavčitev naj pričinja šele pri dohodku, ki je in za kolikor je večji od eksistenčnega minuma, od tu naprej pa naj bo progresivna. Seveda bodo pri takem davčnem sestavu zajokali mogočniki, češ, kapital nam bo pobegnil v inostranstvo; pozabili bodo namreč pri tem joku, da vsebuje priznanje, da je kapital brezdomovinski, da ni kapitala, ki bi bil nacionalen, da obstaja samo kapital, ki mu je edina domovina lastni žep. Zato se tega joka ljudstvo prav nič ne boji, kajti ta beg se vrši trajno že zdaj. V finančni politiki bo treba tudi uresničiti ustavni stavek, da se smejo davki uveljaviti samo z izrečnim predpisom. Ta stavek nasprotuje sedanjim praksim, da ima — čeprav v zakonu izrečeno — finančna uprava pravico razlaganja zakonskih določb. Vsako nejasnost finančnih zakonov sme razložiti samo nov — zakon.

Silno bo dvignil zaupanje v davčno in finančno politiko države tudi predpis, da se smejo davki pobirati od navadnih državljanov šele potem, ko so javni, izvoljeni funkcionarji, n. pr. narodni poslanci položili javne fasije vseh svojih dohodkov in ko so le-ti poravnali davčne obveze. Finančna uprava naj bi izdajala v ta namen davčni službeni list, ki bi prinašal objave o fasijah javnih, izvoljenih funkcionarjev in objave o plačilu njim predpisanega davka.

Verjamem, g. Prekoršek, da mora biti zelo kisel občutek, ako izhaja iz obsodilne kritike, ki je zadela početje prejšnje skupščine, da so državljani prav za prav metalj vsa zadnja leta svoj težko prislužen denar v zrak: saj država ni napravila pri prekritih rokah bivših edinoveličavnih prerokov nobenega napredka. Takemu občutku se da najlepše zadoščenje tako, da se sodelavci brezdelja umaknejo v zatišje svojega posla, ki so ga opravljali, preden so se polotili posla brezdelja. (Dalje prihodnjič.)

vosti v glavnih predstavnikih ne zaostajata za drugimi; svojo izvedeno gospodarsko-družbeno razčlenjenost (kmetovstvo, meščanstvo, delavstvo, uradništvo in svobodne poklice intelektualcev); končno, kar je odločilno: vse nasprotne sile, domače in tuje, niso mogle nikdar popolnoma ubiti v ljudstvu bolj ali manj žive zavesti o njegovi svojstveni bitnosti, ki se kaže že od zdavnaj tudi v posebnem imenu naroda (Slovenec) in njegove zemlje (Slovenija).

OPAZOVALEC

Henriku Tumi v slovo

(Govoril dr. Dragotin Lončar.)

Obžalujem, da imam že zdaj bridko dolžnost govoriti v slovo njemu, ki smo mu bili sodelavci v priznanju in spoštovanju. Poznim rodovom ostane osebnost Henrika Tume svetel zglede izredne delavnosti, žilavosti in značajnosti.

Vsestranska je bila sposobnost Henrika Tume in vsestransko je bilo področje njegovega dela. V tem tiči dostikrat nevarnost, da ostane marsikaj nedognano in drugače, kakor bi bilo, treba ali bi si želeli. Na drugi strani pa vodi takšna širokost, ako je združena s primerno globino, do spoznanja, da je vse dogajanje v medsebojni zvezi, da je posameznik le drobec v vesoljstvu, kjer vlada zakonitost, ter da smo zato navezani in odvisni od pomoči in sodelovanja drugih. Iz tega se rodi nasledek, da smo strpni, to je, da vztrajajoč pri svojem prepričanju vedno ločimo pri drugih osebo od načela, ter da je naše delo obrnjeno v večnost, ki ne pozna malenkosti niti slučajnosti, ampak določnost in celoto.

Takšna je bila osebnost Henrika Tume; saj je delal za večnost.

Vsak, ki hoče globlje umevati življenje, mora skušati, da reši zase in za druge dvojne glavnih vprašanj današnjega časa: narodno in družbeno vprašanje.

Henrik Tuma je pravilno spoznal slovensko in južnoslovansko vprašanje, ko ju je izvajal iz zemlje in zgodovine svojega naroda ter iz gospodarske potrebe južnoslovanske skupnosti po načelu: Enak ob enakem.

Bil je globok in ljudski mož, ki je pojmoval narodnost demokratično. Zato je bilo samo dosledno od njega, ako je v družbenem vprašanju našel pot, da se je pridružil slovenskemu proletariatu, ki ga je častno zastopal tudi v mednarodnem svetu.

Sedaj je končano plodno delo Henrika Tume. Ljub nam je bil v življenju, ljub nam ostane tudi po smrti v trajnem spominu. Slava mu!

Naša beseda

Naša mladina vstaja. Zastonj so pobožne želje tistih, ki namenoma govorijo o jugoslovensčini, še manj tistih, ki hočejo iz slovenskega jezika napraviti narečje —, kar je možno le pri nekaterih Slovincih in kar morejo storiti le tisti nestrpneži neslovenskih vrst, ki se naslanjajo na neki politični nauk. Njihovi zaključki pa so živ dokaz popolnega neznanja in res popolne neznanstvenosti, pa naj jih štiti pred njihovim imenom še toliko dr-jev. Mladina se zaveda, kaj in kakšen je slovenski jezik in ve, da ga mora varovati, negovati in izpopolnjevati. Zato se ne čudim, da so ji v petkovem na-

stopu v dramskem gledališču prav iz sreca privrele naše besede, prikazujoče celotni razvoj našega jezika od Trubarja preko Vodnika in Prešerna z vsemi ostalimi značilnimi ratarji na njegovem polju. Program je bil izbran skrbno, prav tako skrbno so ga dijaki ljubljanske klasične gimnazije izvajali, za kar jim gre vse priznanje.

Ne bom govoril o tem, kdo je dal osnovno misel temu večeru. To ni le zasluga, to je bila dolžnost, ki smo jo dolžni samemu sebi in vsemu našemu narodu. Dejstvo je, da se je mladina znašla v svojem pravem področju in si ga vedno bolj osvaja. Od pretiranega sporta in miselne plehkosti se vedno bolj vrača k pravemu delu in vedno bolj vrašča vanj, saj je zdaj čas, da se izkristalizirajo naši bodoči duševni delavci, ki se bodo pač znali postaviti nekoč na tista mesta, ki jim v resnici in po dolžnosti gredo. Zadovoljni smo, ker vidimo, da je dijaštvo našlo prave kriterije za presojanje narodovih vrednot. Naj bi morda bilo vse delo Trubarja, Vodnika, Miklošiča, Prešerna, Levstika, Cankarja in drugih zastoj, le neki nesmiselni poskusi uveljaviti neko nepomembno narečje mlh dgo dggg Tolmačenje, ki si ga pa nekateri (vzroki so različni!) osvajajo, je že na prvi pogled smešno in se mi ne zdi vredno, o tem vprašanju izglubljati besed.

Najvišja vrednota vsakega naroda, ki obenem daje narodu pravico do bivanja, je kultura in po njej jezik kot osnova kulture. Pravico do bivanja smo dokazali Slovenci že zdavnaj in gremo mimo tistih, ki mu namenoma to pravico skušajo odrekat. Mi vemo, kdo in kaj smo, zastonj so vsi drugačni, temu nasprotni naporji. V nas prihaja zavest tega, kar nam pripada, kar je bistvo našega duhovnega telesa, in zadnji čas je, da se otresemo malotnih preprirov, ki so za nas tako značilni in nas ovirajo v pravem delu.

Kakor jeklo je zapela naša beseda, kakor skrivnostni glasovi čudovitih gosli je zaplavala v nas in se oglasila v naših srcih. Sinovi slovenskih mater so nam jo pokazali v vsej svoji lepoti. Veseli smo, da gre naša mladina pravo pot. Naj se pa zaveda, da je to njena dolžnost, ki ji narekuje sedaj in vedno uravnovati vse delo v korist in napredek slovenskega naroda. — Iz prave zavesti se rodi moč, iz moči dejanja! — c. —

Planinska predavanja

Vse hvale vredno je, da poskuša v zadnjem času Slovensko planinsko društvo stopiti tudi v duhovne stike s svojim členstvom, in da ne šteje za svojo prvo nalogo zgolj ustanavljanje planinskih gostiln, ki so »dobro preskrbljene z jedjo in pijačo«. Hvale vredno je tudi, da se mu je v teku zadnjih let posrečilo pridobiti dobršno število domačih predavateljev. Naj omenimo samo mimogrede, da gre pri tem velik del zasluge pokojnemu dr. Tumi.

Pretekli teden smo imeli spet planinsko predavanje: O Pirenejih. Predaval je g. Kopinšek iz Celja. Ker je bilo to predavanje tipično za naša planinska predavanja sploh tako po svoji dobri kakor po svoji slabi strani, se moramo že zaradi poglobitve misli alpinizma pri nas nekoliko pomuditi ob njem.

Kopinšek spada gotovo med naše boljše predavatelje. Pripovedovanje samo mu teče gladko. Ritem stavka je umerjen in vendar ne pada v enoličnost. Beseda je jasna. Ima brezdomno duha in humor. In še nekaj ima, kar označuje pravega planinca: veselje do doživljanja in prigod ter voljo, premagati vsaktere nevednosti, ovire in težave.

Kljub vsemu temu pa moramo reči: poglobitna hiba njegovega predavanja je bila, da je bilo premalo — planinsko.

Predavanje z naslovom »Pireneji« je moralo vzbuditi v poslušalcu pričakovanje, da mu bo podal predavatelj sliko če že ne celega Pirenejskega pogorja, pa vsaj dela njih. Toda prav o gorah samih smo zvedeli najmanj. Komaj če je označil pot in pristop po tehnični strani: gora samih nam ni znal prikazati. Najbolj značilno za vse predavanje je, kar je povedal o Gavarnijski dolini: da je namreč baže najlepša na svetu. Toda takji prilastki in superlativi ne povedo prav nič, k večjemu to, da pripovedovalec ne ve ali ne zna — nič povedati. V pričujočem primeru je bila ta oznaka tembolj prazna, ker je ni podpirala niti dobra slika.

Tudi sicer nam ni pokazal pokrajine več, kakor so jo pokazale slike, ki pa niso bile ravno prvovrstne. Slik ne mislimo grajati. Gotovo jih je posnel predavatelj sam, in vsak planinec ve, da se najboljšemu fotografu ne bo posrečilo, zbrati v nekaj tednih samih prvovrstnih posnetkov gorske pokrajine. Tembolj bi bil moral zategadelj paziti, da slika z besedo.

Vsak planinec doživlja na potu v gore in na gorah samih tudi povsem neplaninske prigodke, in kolikor so taki vsaj vnanje povezani s planinskimi dožitki, jih bo vsak rad poslušal. Kopinšku očitno precej priljubljeni so doživljaji z marsejskimi vlačugami, če se ne motimo, nam je že prej nekoč pripovedoval o njih. Prav radi mu tudi verjamemo, da se take stvari njemu samemu imenitne zde. Ali prav tako gotovo je tudi, da te vrste doživljaji niso v nobeni zvezi s potovanjem do

gora, treba je marveč že ovinkov čez nižine predmestnih močvirij.

Morebiti misli Kopinšek, da so taki »opisi« neogiben pridevek humorja. Pa so k večjemu dokaz, da je v zadregi zanj. Menda ga zavaja preveč radodarni smeh nekaterih. Toda — dobro je, če ima človek za take stvari posluš. Da namreč o pravem času opazi, če ni v smehu tudi — posmeh. Zakaj med njima ni zmerom ostrih meja. In ne samo od vzvišenega do smešnega, tudi od humorja do banalnosti ni dostikrat niti pol koraka.

V primeri s svojim lanskim predavanjem Kopinšek najmanj — ni napredoval. Želeli bi pa, da napreduje in da pomaga, da napreduje vse slovensko planinstvo.

V globočinah spoznanja

Prvič je slišala »Borba« od »merodajne« strani tele znamenite besede: »Liberalistično gospodarstvo je treba odpraviti. Treba je najti pravično razmerje med kapitalom in delavcem.« Prvič jih je slišala in tako je bila očarana od njih globoke modrosti, da jih je debelo podčrtala, da je napravila iz te vsebinsko popolnoma prazne zahteve kar cel sestavek in da je že v naslovu izpovedala svoje uboštvo: »Prvič smo slišali!«

Sicer Bog ne zadeni, da bi dvomili nad resničnostjo tega »Borbinega« zatrjevanja. V vsaki njeni številki zija človeku v obraz toliko vsestranske pomanjkljivosti uma in znanja, da bi nas ne iznenadilo še vse drugo priznanje. Prav tako je verjetno, da je »Borba« v svoji umski preproščini in podložniški miselnosti res prepričana o važnosti navajanih besed. In tako navdušenje zveni iz »Borbinih« vrst, da nam je nehote ušlo oko nazaj: ali smo res prav brali tiste besede, ali nam ni morebiti — pri branju »Borbe« vedno razumljiva — površnost prikrila kakšno posebno globoko misel.

Toda ne, vse je v redu, tole in takole je razodel »Borbin« vzornik: pravično razmerje med kapitalom in delavcem je treba najti, pa bo srečen človeški rod. Ali je »Borba« že kaj preudarila, da bi začela zbirati za spomenik?

In sploh bi »Borbi« na tem mestu dali na znanje nekaj podobnih načinov, da se reši socialno vprašanje sploh in narodno-socialistično posebej. Na primer: Treba je najti pravično razmerje med dohodki delavca in milijonarja. Ali: delavcu je treba preskrbeti ministrske plače. Ali: Vsaki delavski družini je treba dati vilo s pohištvom in zlato uro po vrhu. In tako dalje. Nam je, kakor da bi trčili čas s podobnimi tucatsnimi spoznanji, razen tega pa tudi ne spadamo k »merodajnim« osebam, toda če se »Borbi« zdi, naj pokliče kakega abecedarskega »pripravnika«. Za božbon ji jih bo naštel, da bo lahko pisala sestavke vse leto.

Prvič je slišala to globokoumnost »Borba« od »merodajne« strani — pa zato seveda ne ve, da so že zdavnaj, še pred vojno, zahtevali vse »merodajnejši« možje, kakor Clemenceau, Briand in Millebrand na Francoskem, Lloyd George na Angleškem, Masaryk na Češkem ne samo, da se najde pravično razmerje, — kar lahko zahteva vsak otrok —, ampak pokazali so tudi, katera pot vodi do pravične rešitve. In tudi obnavljali se niso, da store vsaj prve korake v tej smeri.

»Borba« seveda tega ne ve, ne razume in ne bo nikoli razumela. Zakaj bržko bi razumela, bi prenehala biti, kar je, namreč jugoslovenska »Borba«, ki že vidi pravično rešitev delavskega vprašanja v teku prihodnjih štirih let: »Edino tak človek bo delavsko vprašanje rešil pravično...« Namreč človek, ki pravi, da je treba najti to

pravično rešitev. In tega človeka že imamo, umd ml dgd ga je naredila in »Borba«, jugoslovenska »Borba« v Mariboru, ta je tista, ki ve zanj...

Vrednotenje

Srbski dnevnik »Vreme«, ki izhaja v Belgradu, je priobčil iz Ljubljane dopis pod naslovom »Smrt dveh znanih narodnih delavcev v Ljubljani«, v katerem omenja pretekli teden umrla Frana Krapeža in dr. Tuma. Prvem je posvetil 49 vrst, drugemu — 11. In še pristavlja, da je dr. Tuma pripadal generaciji Krapeža, ki da je vse dala za socialni in nacionalni preporod Slovencev. Dr. Tuma prihaja torej do veljave prav za prav le kot slučajni vrstnik ljubljanskega kavarnarja.

Kot posebno zaslužno delo omenja »Vreme«, da je Krapež odstranil o priliki septembrskih dogodkov 1908. leta nemški napis s svoje kavarne — kar je storil ob istem času tisoče drugih trgovcev v Sloveniji — in da je postala Krapeževa kavarna središče, v katerem so se zbirali narodni Slovenci in kovali načrte zoper Avstrijo — kar je veljalo najmanj v isti meri za vse tedanje slovenske kavarne.

Omeniti smo morali ta neverjetni obseg Krapeževega delovanja, ko v njegovi senci skoraj izginja velikansko kulturno in socialno delo dr. Tuma, — v obeh jugoslovenov namreč. Kajti kdor je bral »Jutrovo« poročilo o obeh pogrebih, vidi, da so si jugosloveni v Belgradu in v Ljubljani precej enotni glede vrednotenja slovenskih kulturnih delavcev. Navsezadnje je stvar tudi popolnoma v redu: več je vredno, uml rđgo fmlh bmlh rđgo uml drgd nja. kakor če kdo raziskuje našo zgodovino in razmišlja ob njej, če opisuje našo slovensko zemljo in kaže pot do njenih lepote, če se upira in peha za slovenskega malega človeka, za hlapca. Jerneja in njegovo pravico. Kaj bi s tem in takim — njegovo delo nosi slovenski pečat in ta prilastek je že na sebi za pravega jugoslovena predmet spoštovanja in pohujšanja.

Le nekaj naj zagotovimo »Vremenu« in vsem, ki so blizu njegovi misli: »nacionalen« delavec v zmislu jugoslovenov ni bil dr. Tuma nikoli. Bil pa je do svoje smrti veren delavec za slovenski narod in slovensko ljudstvo.

Polom prelomovstva

Za minulo soboto zvečer je bil z velikim pompom napovedan v veliko dvorano ljubljanskega hotela »Union« velik volilen shod »nosilca vsedržavne liste« »tovariša« Dimitrija V. Ljotiča. Radovednost je gnala tudi mene na zbor. Ob določeni uri dvorana komaj do tretjine napolnjena, dasi je v ospredju bilo postavljeno več vrst stolov. Občinstvo po pretežni večini nasprotniki »prelomovskega« gibanja in radovedneži; bojevi, kakih 50 po številu, vsi v službi kot reditelji in vunbacitelji. Imeli so pa tudi kaj opraviti, saj je bilo medklicev in šundra kakor na veselju »oheti«. Prvi govornik, Avgust Kuster, se je izgubljal v samih meglenostih, kakor: »Državo je urediti pravično, rešiti je socialno vprašanje« itd. Take in enake stvari je bilo slišati že sto in stokrat, jasno in določno, celo v radiu ob uml rđg gugml u um razglaševanju kuhinjskih receptov. Ob začetku njegovega govora se je pojavil na vrvi z galerije velik letak z napisom »Heil Hitler-Ljotič!«, kar je povzročilo hrupno veselost. Drugi govornik, »tovariš« Ljotič, je oblastno pozval: »Naj se oglasi tisti človek, če ima pogum!« Medklic: »Povej odkrito, da si fašist, če imaš korajžlo!« Bučno pritrdjevanje. Med drugim je

več tudi za napredek družbe, v kateri živi. Vendar pa je ta častiljubnost nenavadna, ako prestopa njegove sposobnosti in možnosti, to je subjektivne in objektivne pogoje. Taka častiljubnost postane pataloška, ker sili človeka, da se poslužuje ogabnih in nečastnih sredstev v življenju, ki ga bodo uničila.

Zdrava in skromna častiljubnost pomeni pri človeku stremljenje k izpopolnitvi in izgraditvi njegove lastne usode v najlepši obliki. Častiljubnost je zaloga samoiniciativnosti pri človeku, brez katere se ne more dvigniti in samostojno in drzno izražati svoje volje.

Kdor nima častiljubja in iniciative, da nekaj postane v življenju, bo ostal večna ničla in nikdar ne more biti — borec.

Kdo je resnično izobražen človek?

Za izobraženega človeka na področju politično-družbene borbe imamo tistega, ki ima ne samo razvit um, ampak tudi tistega, ki ima ambicijo in samoiniciativnost, da nekaj postane. Razvit um, železna volja, budna zavest in zaobljubljena ljubezen do svojega rodu, vse to so najosnovnejši in najdragocenejši duhovni in moralni zakladi, ki jih mora imeti vsak borec, ki hoče biti in postati resničen izobraženec. Ako teh zakladov nima v celoti, ne more biti borec, ali, ako jih poseduje samo deloma, tedaj ostane večno pohabljeni javni delavec.

Um je baklja človekove duše. Kdor nima te baklje v večjem razmerju kot njegova okolica, ta

izjavil Ljotič: »Fašizem in hitlerizem sta poganškega izvora, oba se opirata na rasizem, naš pokret pa temelji na načelih krščanstva...« Smeh in ugovori. Protij koncu svojega govora je zašel v čisto fašistično ideologijo, izraza fašizem se je pa ogibal ko hudič križa. O potrebah »slovenskega dela jugoslovenske nacije« nobene besede. Kot zadnji je govoril nek narodni socialist v dokaz, da »gliha vkup štriha«. Uspeh zborovanja v vsakem oziru ničla. Bojevnik.

Kako so štel Slovence

Se 26.738 Slovencev so naštel lansko leto na Koroškem. Naštela jih je toliko Dollfussova vlada, ki je venomer govorila in besedila o krščanski pravičnosti in ljubezni. Kako so štel Dollfussovi nameščenci, smo poročali že lani, tako pač, da bi bil Dollfuss gotovo zadovoljen, če bi bil še živ. Celo vlada nemških nacionalcev in nemškutarjev jih je deset let prej naštel za dobro tretjino več: 37.292.

Sedanji avstrijski kancler Schuschnigg govori vedno na polna usta o evropskem poslanstvu Avstrije in o Panevropi. Eno ko drugo, zlasti pa drugo zahteva popolno enakopravnost vseh narodov in seveda tudi narodnih manjšin, ker je to dejansko njen pogoj in prav za prav tudi pglavitni pogoj za bit in obstanek Panevrope. Dokler pa ni napravila Avstrija reda v lastni hiši in dala svoji manjšini pravice, ki ji gredo tudi po mirovni pogodbi, dolje je jalova tudi vsaka beseda o evropsstvu Avstrije.

MALI ZAPISKI

Prepovedan list.

Ministrstvo za notranje stvari je prepovedalo uvažati in širiti list »Slobodna reč«, ki izhaja v New Yorku.

Upokojenci.

V področju glavne državne blagajne v Belgradu je 7821 upokojencev. Tem bo izplačanih 176 milijonov dinarjev pokojnin v letošnjem letu.

Finančno ravnateljstvo v Ljubljani pa izplača 9476 upokojencem samo 155 milijonov.

Širite in naročajte naš tednik!

Jezikovni boji na Finskem.

Finska država je sicer majhna, ker je majhen tudi finski narod, komaj nekaj je večji od nas Slovencev. Pa ima vendar finski narod v svetu dober sloves: zaradi svoje visoke kulture.

Na Finskem živi 360.000 Švedov. V časih, ko so še gospodovali Švedji na Finskem, so si znali dobiti in ohraniti pretežen politični in gospodarski vpliv. Kljub temu, da so dejansko manjšina, so imeli celo na vseučilišču v Helsinkiju zasledeno celo vrsto stolic. Finci so pa začeli odločno finizirati tudi svoje kulturne zavode. Državni zbor je sklenil, da se mora predavati na finskem vseučilišču samo še finski. Vlada se je sicer temu še upirala, zaradi odločnosti in nepopustljivosti finskega naroda pa je sklenila, da poslej tega ne bo več delala.

Urednik in izdajatelj Julij Savelli v Ljubljani.

n-g.

Osebnost in ideologija Aleksandra Stambolijskega

(Nadaljevanje.)

Šola življenjske borbe je najvažnejša in najboljša šola za politične delavce vsega sveta.

V tej šoli ne obstajajo prav nikake oblikovne ovire, da bi se človek ne mogel dvigniti do inteligenta, vendar jih pa na tem težkem izpitu pade ogromno število. Ne more končati te šole prav vsak človek z uspehom. Šolsko leto življenja je brezkraino in vsak, ki se vpiše v to šolo, se bo moral učiti v njej do — smrti. Inteligentni človek, ki je člen naše organizacije in kateremu se je posrečilo, da se dvigne s svojim delom do najvišjega mesta, bo neizogibno propadel, ako ne zasleduje živo našega organizacijskega slovstva in ako preneha z delom. Taka je šola borbe. Neskomni ljudje, strašljivi, kradljivci, duhovni slabici in moralno slabi ljudje morajo propasti v vrtincu borbe, ako se ne bodo znali iznebiti se teh napak. Ni človeka brez napak in nagnenj k slabemu. Vendar pa se more vsak človek, osvoboditi vsaj svojih največjih napak, ako to resno želi. Odvratno je, ako človek sam sebe precenjuje, vendar je pa tudi škodljivo, ako se — podcenjuje. Vsak človek mora imeti častiljubnost, a ne bolno častiljubnost. Kadar ima človek tako častiljubje, ki ne gre preko njegovih sposobnosti in moči, tedaj je ta častiljubnost res plemenita, ki pomeni zdravo zalogo za napredek ne samo njegov, mar-

ne more igrati vloge sonca in svetilnika ter biti učitelj in vzgojitelj. Ta baklja ni neka popolnost, katero daje narava. Ona je podvržena razvoju, ona je proizvod nasledstva in osebnih naporov. Kdor ima to bakljo že v začetku, ta jo more razviti do velikanskih razmerij. Vendar pa tisti, ki ima samo njo, še ne more biti borec. Kdor ima samo razvit um, pa nima razvite volje, je podoben dragoceni kovini, ki je skrita v globokih nepristopnih zemeljskih plasteh ali plugu, ki se nikdar ne rabi.

Volja, sposobnost in nagnjenje človeka do pridnosti, do dela, predstavljajo mehanizem človekove duše, ki siplje svetlobo baklje, uma, ki daje svetlobi sijaj in ki povzroča, da je izkoriščana do najvišje mere. Kdor ima um, pa nima volje, je podoben našgani sveči na prostem; kdor pa ima voljo brez uma, pa je podoben svetilki brez goreče sveče. Samo tisti, ki ima oboje, more iti mirno v življenjsko burjo. Vendar pa nista zadostni samo te dve stvari pri navadnem delavcu. Potrebna je močna roka, ki nosi svetilko, v kateri gori baklja. In ta roka je človeška vest, brez katere se v trenutku vse razruši in uniči. Vest je sposobnost človeka, da preceni to, kar je dobrega in kar je slabega v življenju. Vest je sposobnost človeka, da popravlja svoje postopanje in da postane samemu sebi strog sodnik. Ako nima človek zdrave in razvite vesti, lahko uniči svetilko (voljo) in bakljo (um). Pokvarjena zavest predstavlja motna stekla v naočnikih, ki nam kvarijo vid in ki nam spreminjajo vzvišenost ciljev v propadlost in pokvarjenost vsega tega, česar se lotimo.